

T.C.
DANIŞTAY
ONDÖRDÜNCÜ DAİRE
Esas No : 2012/9430
Karar No : 2014/2869

Temyiz İsteminde Bulunan(Davacı) : Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
Vekili : Av. Nurtan Çağlar Yakış
GMK Bulvarı No:18/12 Kızılay/ANKARA
Karşı Taraf (Davalı) : Çevre ve Şehircilik Bakanlığı - ANKARA

Davalı İdare Yanında Davaya Katılan : Enka Enerji Üretim A.Ş.
Vekili : Av. Mehmet Suat Çelebi
Bestekar Sokak No:80/11, Kavaklıdere
Çankaya/ANKARA

İstemin Özeti : İzmir 2. İdare Mahkemesinin 06.07.2012 günlü, E:2010/2196, K:2012/1303 sayılı kararının, temyiz dilekçesinde ileri sürülen nedenlerle bozulması istenilmektedir.

Davalı İdare ve Davalı İdare Yanında Davaya Katılanın Savunmalarının Özeti: İstemin reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Musa Yağmur
Düşüncesi : Temyiz isteminin kabulü gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Ondördüncü Dairesince, işin gereği görüldü:

Dava; İzmir İli, Alağa İlçesi, Çakmaklı Köyü, Değimen Yıkığı Mevkiinde kurulması planlanan "Alağa Enerji Santrali" projesi hakkında 05.05.2010 tarihinde verilen "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararının iptali istemiyle açılmış, İdare Mahkemesince; yerinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen raporun ve dosyanın birlikte değerlendirilmesinden; dava konusu Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararında hukuka ve mevzuata aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, bu karar davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 2. maddesinde; çevresel etki değerlendirilmesi, gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmalar olarak tanımlanmış, 10. maddesinde; "Gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlüdürler. Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez; proje için yatırım başlanamaz ve ihale edilemez.

Petrol, jeotermal kaynaklar ve maden arama faaliyetleri, Çevresel Etki Değerlendirmesi kapsamı dışındadır.

Çevresel Etki Değerlendirmesine tâbi projeler ve Stratejik Çevresel Değerlendirmeye tâbi plân ve programlar ve konuya ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir." hükmüne yer verilmiştir.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 4. maddesinde; çevresel etki değerlendirilmesi olumlu karar; Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hakkında Kapsam Belirleme ve İnceleme Değerlendirme Komisyonunca yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak,

T.C.
DANIŞTAY
ONDÖRDÜNCÜ DAİRE

Esas No : 2012/9430

Karar No : 2014/2869

projenin çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin, alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde olduğunun saptanması üzerine gerçekleşmesinde sakınca görülmediğini belirten Bakanlık kararını ifade ettiği belirtilmiş, 6. maddesinde; "(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki bir projeyi gerçekleştirmeyi planlayan gerçek ve tüzel kişiler; Çevresel Etki Değerlendirmesine tabi projeler için; Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuru Dosyası, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu, Seçme Eleme Kriterlerine tabi projeler için proje tanıtım dosyası hazırlamak, ilgili makamlara sunmak ve projelerini verilen karara göre gerçekleştirmekle yükümlüdürler.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları, bu Yönetmelik hükümlerinin yerine getirilmesi sürecinde proje sahiplerinin isteyeceği konuya ilişkin her türlü bilgi, doküman ve görüşü vermekle yükümlüdürler.

(3) Bu Yönetmeliğe tabi projeler için "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı veya "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" kararı alınmadıkça bu projelere hiç bir teşvik, onay, izin, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez, proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez." düzenlemesine yer verilmiştir.

Yukarıda yer verilen hükümler uyarınca; çevresel etki değerlendirmesi ile, gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlendiği, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin irdelendiği, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirildiği, ayrıca projelerin uygulanmasının izlendiği ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaların belirlendiği bir süreç öngörülmüş olup, Yönetmelik kapsamında yer alan bir faaliyet nedeniyle hazırlanacak ÇED raporunda özel format uyarınca, projenin gerçekleştirileceği yer ile alternatif alanlar belirlenerek projenin hizmet amacı, önem ve gerekliliği kapsamında yerin ve etki alanının çevresel özellikleri, çevresel etkiler ve alınacak önlemlerin tartışılması, faaliyet yerinin belirlenmesinde ise, faaliyetin büyüklüğü, amacı, ulaşım, iklim, toprağın ve çevrenin özellikleri, olası etkiler ve etkilerin azami giderilme olanakları gibi unsurların etkili olması, bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir çevre dengesinin sağlanması yolunda belirtilen nitelikteki bir faaliyete en uygun yerin seçilmesi esastır.

Dosyanın incelenmesinden; İzmir İli, Alağa İlçesi, Çakmaklı Köyü, Değirmen Yıkığı Mevkiinde ENKA Enerji Üretim A.Ş. tarafından kurulması planlanan "Alağa Enerji Santrali" projesi hakkında 05.05.2010 tarihinde verilen "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararının iptali istemiyle bakılan davanın açıldığı, İdare Mahkemesince uyuşmazlığın çözümü için, Yıldız Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi, Çevre Mühendisliği Bölümünden öğretim üyesi olarak görev yapan ve Çevre Mühendisi ünvanına sahip olan üç öğretim üyesinden oluşturulan kurul ile yerinde keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırıldığı, bu inceleme sonucu düzenlenen raporda özetle; nihai ÇED raporunun, ÇED Yönetmeliği mevzuatına uygun olarak hazırlandığı, projenin tüm aşamalarında yönetmelik ve tüzük hükümlerine uyulmasıyla, çevresel etkilerin minimize edilmiş olacağı, faaliyetin rapordaki taahhütler çerçevesinde yürütülmesi, inşaat, işletme dönemlerinde kontrol ve denetiminin sürekli yapılmasıyla da çevre ve insan sağlığı üzerinde olabilecek etkilerinin yönetmeliklerde belirtilen değerlerin de altında olacağından, bitki örtüsü, insan ve çevre sağlığı açısından herhangi bir tehlike oluşturmayacağı görüşlerine yer verildiği, bu rapor ile dosyadaki bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesi sonucunda davanın reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlık konusu olayda; Alağa Enerji Santrali Projesinin uygulanmasının düşünüldüğü bölgede yer alan 279, 294, 462, 463, 464, 465, 470, 472 ve 473 parsellerde bulunan tescilli taşınmaz kültür varlıklarının koruma alanının daraltılması ve 279, 294 parsellerde bulunan tescilli taşınmazların taşınması isteminin uygun olmadığı yönündeki İzmir 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararının bulunduğu, Çakmaklı Köyü, Değirmen Yıkığı,

**T.C.
DANIŞTAY
ONDÖRDÜNCÜ DAİRE**

Esas No : 2012/9430

Karar No : 2014/2869

Hacı Mehmet Çiftliği ile Kahramanlı Köyiçi Mevkii'nde bulunan 1/5000 ölçekli haritada sınırları gösterilen 41,3 hektar alanda imar planı tadilatı yapılmak istendiği belirtilerek tarım dışı amaçlı arazi kullanım izni talep edildiği ve İzmir İl Tarım Müdürlüğü tarafından 3,64 hektar kuru dikili tarım (zeytin) arazisinin tarım dışı amaçla kullanılmasının uygun olmadığı, 37,66 hektar kuru marjinal tarım arazisinin tarım dışı amaçla kullanılmasının uygun olduğunun belirtildiği, 1/5000 ölçekli Nazım İmar Plan Tadilatı başvurusunun İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis kararıyla reddedildiği, alanın 1/100.000 Ölçekli İzmir-Kütahya-Manisa Çevre Düzeni Planında "Tarımsal Nitelikli" alan sınırları içerisinde kaldığı ancak bu planın Danıştay 6. Dairesince iptal edildiği, halen yürürlükte olan 1/25000 ölçekli İzmir Kentsel Bölge Nazım İmar Planı Revizyonuna göre de kısmen tarım, kısmen organize sanayi alanı içerisinde kaldığı, enerji üretimi tesislerinin 1/25000 ölçekli planının lejantında gösterilmediği de dikkate alındığında, Aliağa Enerji Santrali Projesinin uygulanmasının düşünüldüğü bölgenin çeşitli özelliklere sahip olduğu görülmektedir.

Çevresel etki değerlendirmesi, gerçekleştirilmesi planlanan projenin, çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesi, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin belirlenerek değerlendirilmesi amacıyla yapıldığından, ÇED sürecinde verilen kararların iptali istemiyle açılacak davalarda yapılacak bilirkişi seçiminin de bu çerçevede değerlendirilmesi gerekmektedir. Projenin yapılacağı sahanın özelliğine göre, uzmanlık alanları değişiklik gösterebilmekte, çok sayıda bilim dalının alanına giren özellikleri bünyesinde barındırabilmekte, nihai ÇED raporunda onlarca uzmanın imzası bulunabilmektedir. Bununla birlikte, çevre mühendisliğinin bu konudaki ana uzmanlık dalı olduğu söylenebilir. Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'ne göre çıkarılan Yeterlik Belgesi Tebliği'nde, Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuru Dosyası, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu ve Proje Tanıtım Dosyası hazırlayacak kurum/kuruluşlara yeterlik belgesi verilmesi için çevre mühendisinin istihdamının zorunlu tutulması da bu sebeptir.

Bu açıklamalar ışığında, ÇED süreci sonunda verilecek kararların yargısal denetimi yapılırken, seçilecek bilirkişiler arasında bir çevre mühendisinin bulunması, diğer bilirkişilerin ise projenin bulunduğu çevrenin özelliklerine göre ve nihai ÇED Raporunu hazırlayan kişilerin uzmanlık alanları da dikkate alınmak suretiyle seçilmesi gerekmektedir. Nihai ÇED raporunda onlarca uzmanın imzası bulunabildiğinden, birebir aynı sayıda ve aynı uzmanlık alanında olmasa dahi, yargılama usulü kurallarının elverdiği ölçüde, usul ekonomisi de gözetilerek bir denge kurulması, seçilecek bilirkişilerin projenin bulunduğu alana ve projeye yapılan itirazlara göre, değerlendirilmesi zorunlu olan ana konu başlıkları bakımından yeterli uzmanlığa sahip olması, tarafları tatmin edici ve adil bir yargılama yapılması açısından bir gerekliliktir.

Bu durumda, alanın özellikleri ve plan hükümleri de dikkate alınmak suretiyle, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 267. maddesiyle bilirkişi sayısı konusundaki sınırlamanın da kaldırıldığı gözetilerek, en az bir tanesi çevre mühendisi olmak üzere, öğretim üyelerinden oluşturulacak(arkeolog, sanat tarihçisi, şehir plancısı, ziraat mühendisi vb.) yeni bir bilirkişi heyetiyle, mahallinde yeniden keşif ve bilirkişi incelemesi yapılarak uyumsuzluğun esası hakkında yeniden bir karar verilmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, İzmir 2. İdare Mahkemesi'nin 06.07.2012 günlü, E:2010/2196, K:2012/1303 sayılı kararının **BOZULMASINA**, dosyanın Mahkemesine gönderilmesine, bu kararın tebliğ tarihini izleyen günden itibaren 15 gün içerisinde kararın düzeltilmesi yolu açık olmak üzere, **04.03.2014** tarihinde oybirliği ile karar verildi.